

Kriskó János

Varga Zoltán monográfiája a kecskeméti animációs filmről

Varga Zoltán kecskeméti filmtörténész 2019-ben megjelent, *A kecskeméti animációs film* című könyvével elvégezte azt a feladatot, amelyet a kecskeméti filmstúdió alapításának közelgő fél évszázados jubileuma feltehetően egyébként is kikényszerített volna. Sikertől szinte hiánytalanul áttekintenie a város animációs filmgyártását és a hozzá kötődő intézmények történetét, és megfeyjelnie még mindezt a kecskeméti műhelyben készült, több mint 300 műből álló filmkorpusz eddig nem tapasztalt gazdagságú, mélységű és részletességű elemzésével.

A szerző Mikulás Ferenctől, a Kecskefilm Kft. vezetőjétől kapta a felkérést a munkára. Mikulás, aki csaknem fél évszázada, az alapítástól, 1971-től kezdve megszakítás nélkül vezeti a stúdiót, tudta, hogy kit kell felkérnie a kecskeméti animációs film eddigi történetének monografikus igényű feldolgozására. Varga Zoltán, amint azt számos interjúban elmondta, az 1999-es Kecskefilm Animációs Filmfesztiválon, a KAFF-on ismerkedett meg behatóan az animációs műfajjal a fesztivál gyermekzsűrijének tagjaként. Középkiskolásként két éven át járt a Szoboszlay Péter vezette *Képről képre* nevű animációs szakkörbe, ahol személyesen is belekóstolt az animációsfilm-készítés alapjaiba. Az érettségit követően az ELTE BTK Filmtudományi Tanszékén szerzett oklevelet. 2010 óta került érdeklődésének homlokterébe az animáció, és doktori értekezését is az animációs formákból írta 2012-ben.

A Pannónia Filmstúdió kecskeméti leányvállalatának alapítása óta eltelt közel félszáz évben sokszor és sokan írtak már a kecskeméti animációs műhely létrejöttéről és egyes korszakairól. Megjelent jó néhány újságcikk, folyóiratcikk, nyomtatott és televíziós interjúk, portréműsorok, pódiumbeszélgetések is készültek. Számos résztanulmány látott napvilágot a műhelyről és a benne dolgozó alkotókról. Az átfogó igényű készült, nyomtatott művek közül kiemeléssre érdemes Dizseri Eszter 2009-ben megjelent terjedelmes, számos adatot és interjúrészletet közlő munkája, amely *A kecskeméti rajzfilmstúdió: Az animáció magyar műhelyei* címmel jött ki a nyomdából. 2018-ban a stúdió munkatársa, Varga Márta is megírta a kecskeméti műhely vázlatos történetét *A kecskeméti rajzfilmstúdió a nemzeti rajzfilmkészítés műhelye* címmel. Írása eredetileg szakdolgozatnak készült, de a főszerkesztő kérésére megjelent a *Valóság* 2018/8. számában, így szélesebb körben is hozzáférhető.

A jelen kiadvány szerzője, Varga Zoltán három évvel ezelőtt már publikált egy monografikus igényű összefoglaló munkát, amellyel nyilvánvalóvá tette, hogy kutatásainak kiemelt terepe egyre inkább a hazai animáció. *A magyar animációs film: intézmény- és formátörténeti közelítések* címet viselő könyve a műfaj addig eltelt 100 esztendejének alapos és hiányt pótló összegzése, egyfajta terminológiateremtő vállalkozás, rendszerezés is volt. A 2019-ben, a Kecskefilm Animációs Filmfesztiválra (KAFF) időzítve megjelentetett újabb kötetben Varga Zoltán végre a legsajátabb terepén mozoghatott: a mai magyar animáció

egyik legnagyobb műhelyére, a Pannónia Filmstúdió kecskeméti leányvállalataként alakult, majd a rendszerváltást követően különleges tulajdonosi szerkezetben fennmaradt és kiteljesedett, önálló gazdasági társasággá alakult jogutódra, a Kecskemétfilm Kft.-re fókuszálva írhatta meg újabb monográfiáját.

A terjedelmében és tartalmában is impozáns munkára a szerző mindössze egy bő évet fordíthatott a szoros határidők miatt. Könyvének közelítése éppúgy kettős szempontú, mint a korábbi, animációs tárgyú monográfiáié: egyrészt megírta a lassan fél évszázados műhely intézménytörténetét, benne a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál történetével, másrészt eddig nem látott terjedelemben és részletességgel szinte az összes, Kecskeméten készült animációs sorozat és egyedi film elemzését is elvégezte. Az intézménytörténeti fejezetben aprólékosan kitér a vezetőválasztás folyamatára, az alapító tagokra, a felkészülés-felkészítés Mikulás által végiggondolt, igényes, szabadegyetem-szintű egyediségére. Számba veszi a sokszor a határokon kívül megtalált, később csatlakozó alkotókat, kendőzetlenül beszél a működtetés nehézségeiről, az indulást követően hamar felbukkanó, a vállalkozás egészét veszélyeztető buktatókról is. És nem hallgatja el a leányvállalati létből, a vidéki telephelyi státusból fakadó folyamatos feszültségeket sem, amelyeket a vezetésnek érdemben menedzselnie kellett a talpon maradáshoz. Ebben a terjedelmileg jóval rövidebb fejezetben ismerteti a szerző a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál történetét, fejlődésének egyes állomásait, valamint a hazai és a nemzetközi animációs életben betöltött szerepét, széles körben jegyzett nemzetközi fesztivállá válásának stációit. Varga Zoltán nyomon követi azt is, hogy a ma már Kecskemétfilm néven működő egykori rajzfilmstúdió hogyan vitte tovább a Pannónia Filmstúdió örökségét, és ezzel együtt hogyan vált kulturális tekintetben is önállóvá. Pontos képet rajzol arról, hogy a kecskeméti stúdió miképp teremtette és találta meg a saját útját, milyen specifikumok révén vált komoly nemzetközi respektust is felmutatni képes intézménnyé, a hazai animációsfilm-gyártás mára legfajszínűsőbb fellegvárává.

A *Kecskeméti animációs film* című könyv megjelenéséig hiányzott egy teljességre törekvő és minden lehetséges szempontot figyelembe vevő, rendszerező munka, amely az első, közel fél évszázad intézménytörténeti eseményeit, annak szereplőit, valamint a stúdióban készült alkotások döntő többségét is naprakész formában rögzítette volna. A valódi feltáró munkát végző szerző nem pusztán annotált filmográfiát készített, nemcsak összegyűjtötte és publikálta az itt készült sorozat- és egyedi filmeket, szerzői alkotásokat, de önálló rendszert alkotva kategorizálta, elemezte, és a maga szempontrendszer szerint minősítette is azokat.

Varga Zoltán könyvében az ornamentális animációt nevezi meg a kecskeméti stúdióban készült sorozatfilmek egyik legmarkánsabb jellegzetességének. A meghatározást a szerző már korábbi, hivatkozott munkájában is használta, Jankovics Marcell esszéje és az európai művészfilmről szóló Kovács András Bálint-könyv alapján.

Varga Zoltán a kecskeméti műhely filmtermésének formatörténeti és esztétikai besorolásakor és elemzésekor a legobjektívebb látásmódot garantáló szempontot, a kronológiát választotta könyve rendező elveként. Már a magyar animációs film 100 évét bemutató, korábbi könyvében is alkalmazta azt a fogalmi apparátust és kategóriarendszert, amelyet részben a nemzetközi szakirodalomból vett át, részben maga konstruált a hazai animáció változatos formáinak bemutatására. A kecskeméti stúdióban készült munkák számbavételekor viszont nem volt szüksége az ott kialakított és alkalmazott csoportosításra, hiszen a kecskeméti filmtermés elsöprő része rajzfilmekből áll.

A könyv a Kecskeméten készült művek bemutatását és elemzését a sorozatokkal kezdi, azzal az indoklással, hogy az első sorozatok, mint a *Vízipók-csodapók* és a *Magyar népmesék* legelső szériája egyaránt megelőzte időben az első Kecskeméten készült egyedi, szerzői film megszületését.

A kronologikus bemutatásnak természetesen következményei vannak. Például, hogy távol kerültek egymástól az olyan, tematikailag összetartozó sorozatok, mint a magyar kultúrát, történelmet, folklórt egyértelműen tudatos vállalásként, helyi sajátosságként fókuszukba állító *Magyar népmesék*, a *Mesék Mátyás királyról* vagy a *Mondák a magyar történelemből* című szériák. Mégsem tűnik zavarónak a kronologikus besorolás, hiszen Varga Zoltán a könyvben következetesen utal a közös csoportba soroló, sokszor hangsúlyozott jellegzetességekre, a sorozatok ornamentális jegyeire.

Az elemzések sorát a *Vízipók-csodapók* sorozat indítja, ellenére annak, hogy a produkció nem kecskeméti gyökerű, még a fővárosból, a Pannónia Filmstúdióból indult. Igaz, a kezdeti megrendelői szkepszist követő nyilvánvaló sikerét már kecskeméti rajzfilmsorozatként érte el. Varga, mint az összes többi sorozat esetében is, részletesen számba veszi a sorozat felvetette tartalmi kérdéseket, olyan etikai problémákat feszegetve a sorozat kapcsán, mint a barátság határai vagy a másság elfogadásának kérdése, illetve a formailisztikai jellegzetességeket, a figurakészlet sajátosságait is pontosan leltározza.

A könyvben a legérzletesebb, mintegy félszáz oldal kitévő egység a 100 részes *Magyar népmesék* sorozat elemzése. Varga számos szempontot figyelembe vesz, helyenként talán már túlzottan is aprólékos. Néprajzi, folklorisztikai jellegzetességekre éppúgy kiterjed a figyelme, mint a szövegek prozódiai elemzésére, a figurakészletre vagy az ornamentális jegyek szisztematikus felsorolására. Egy olyan olvasó számára, akinek nincsenek a fejében mind a száz epizód tartalmi, hangji és rajzi, stiláris jellegzetességei, csak nehezen követhetők a szerző lelkesült és kétségkívül nagyon felkészült, szokatlanul részletgazdag ismertetései, amelyek még a hangsáv finomrétegeire is kiterjednek. Módszertani szerepük és hasznosságuk tagadhatatlan, de olvasni őket olykor megerőltető. Szinte követelik, hogy az olvasó továbbhaladás előtt nézze meg az éppen tárgyalt epizódot. Bár a terület szakirodalmát részleteiben nem ismerem, de megkockáztatom, hogy a sorozat ilyen mélységű, minden egyes epizódra kiterjedő elemzésével még soha senki nem próbálkozott. A szerző maga is említi, hogy a *Magyar népmesék* nemcsak a kecskeméti, de a hazai animáció szempontjából is az egyik legjelentősebb és legnagyobb hatású vállalkozás, amelynek világszerterte híre van, számos nemzetközi díjat kapott, és nézettsége mára meghaladta a 120 milliót a legnagyobb fájlmegosztó oldalon. A magyar és angol nyelven is elérhető sorozathoz hasonló kulturális teljesítményből kevés van a világon. Külön öröm, hogy kritikai élle szinte sehhol nem illetik a sorozat darabjait, egyöntetű népszerűségnek örvend világszerterte.

Rövidebb, de nem kevésbé lényegi elemeket tartalmazó elemzést kap Újváry László Mátyás király életének a nép ajkán élő változatait feldolgozó sorozata, a *Mesék Mátyás királyról*. Varga a sorozat elemzése kapcsán hosszan fejtegeti, hogy a mű a full animation, a realiztikus ábrázolásmód és a sorozatanimációban kifejezetten ritkaságnak számító, például a figuramozgások leegyszerűsítésében tetten érhető limited animation sajátos elegye, kompromisszuma, és mint ilyen, kategóriateremtő vállalkozás a kecskeméti stúdió életében.

Számomra Tóth Pál *Leo és Fred* című szériájának elemzése a könyv legemlékezetesebb fejezete. A művet a szerzővel együtt magam is a hazai animáció különleges kuriózumának tartom, de maga besorolhatatlanságával, műfaji hagyományokra fittyet hányó merészségével, domináns szerzői látásmódjával, cselekménytelenségével, lélektani telitalálataival. Bár megért egy második évadot is, lelkesedésem a Tóth Pál jegyezte első szériának szól. A rendezőnek a sorozat kapcsán a szerző sem tulajdonít kevesebbet, mint az egész hazai filmművészet talán legszebb képsorát, Leo és Fred önmaguknak szóló közös muzsikálását az erősen önreflexív, *Koncert* című záróepizódban.

Mikulás Ferenc ötletére, az Iskolatelevízió megrendelésére készült el a 13 részes, animált középkori krónika, a *Mondák a magyar történelemből* című sorozat, amelyet rendezőként Jankovich Marcell kifejezetten örömmunkaként vitt végig. A mesei elemek hiánya

ellenére a szériának nyilvánvalóan szoros a kapcsolata a *Magyar népmesékkel*, illetve a *Mesék Mátyás királyról* című sorozattal. Varga szerint a három széria mintegy triptichont alkotva áll a kecskeméti animáció hagyományörző törekvéseinek fókuszában. A formai rokonságon túl fontos a három sorozat közös szemléletmódja is, a történelmi tényeket gyakran felülíró mesélés prioritása. Ez okozza, hogy a *Mondák a magyar történelemből* egyes epizódjai mégsem animált krónikák lesznek, inkább átlényegített, a valóságtól elemelt víziókat látunk, amelyeket kiválóan támasztanak alá a vizuális megoldások a miniatúra-festészet megidézésétől az előszeretettel alkalmazott térképészeti látványalkotásig.

Az ezredforduló megelőző időszakból még egy sorozatról ír bővebben Varga Zoltán: a Gyulai Líviusz grafikusművész nevéhez köthető *Tinti kalandjairól*. A széria éppúgy korábbi egyedi filmekre vezethető vissza, mint a *Leo és Fred*. Gyulai Líviusz sorozatának egyes epizódjai a Föld különböző pontjain játszódnak. Szerethető kentaufigurája, Tinti valójában jóval többet tud, mint az ember-ló átlagos egyede: repülni is képes, noha nincsen szárnya. Ő egy gézengúz kentaufi, egy sokarcú, sokszínű kulturális és mitológiai hátterű gyerek, aki pillanatonként rácsodálkozik a világra, játékos és segítőkész. A sorozatot, amely különös, stilizált figurákkal van teli, a magyar animáció karikatúrisztikus vonulatához sorolja a szerző, azon belül is a minimalista irányhoz, amelynek epizódjait erőszakmentes burleszkként is szemlélhetjük, éppúgy, mint a *Leo és Fred* esetében.

Valamelyest rövidebben tárgyalja a könyv az ezredforduló után Kecskeméten készített sorozatokat. Az ismeretterjesztés és az igényes szórakoztatás ötvözésének szándékával jött létre Szoboszlai Péter sorozata, a *100 éve történt*, amelyből két széria készült. Egy közvetlenül az ezredfordulóra időzítve, egy újabb pedig 2005 és 2011 között. A sorozat az egyel korábbi ezredforduló eseményeit beszéli el, egyfajta társadalmi körkép és körkép is, amelynek tanulságai nem csak a megidézett korra érvényesek. Látványvilágában korabeli fotók, újságcikkkrészletek, hirdetések és karikatúrák keverednek számítógépes manipulálással és dinamizáló funkciójú rajzanimációkkal. Szoboszlai Péter nagy kedvvel készített szériája, bár nem előzmény nélküli, szintén a stúdió kuriózumai közé tartozik.

Kányádi Sándor: *Világlátott egérke* című mesekönyvből készített sorozatot két, erdélyi gyökerű kecskeméti rendező, Szilágyi Varga Zoltán és Nagy Lajos, *A világlátott egérke* címmel. A sorozat különlegessége, hogy az egymást követő epizódokból egy nagy, összefüggő történet bontakozik ki. Az egyes részek ugyan különállóan is értelmezhetők, ám mégis egymáshoz kapcsolódva adnak, adnának igazi egészet. Elsősorban finanszírozási nehézségek miatt a sorozat befejezetlen maradt, nem jutott el a teljes mű adaptálásáig.

A Kecskeméthez köthető sorozatok között Varga Zoltán elemzi még Richli Zsolt *Kormos mesék* című mesesorozatát, és a reformáció 500. évfordulójára készült életrajzi animációt, a *Luther Márton élete* című sorozatot is.

A 3D technika alkalmazásával készült ebben az időszakban Horváth Mari két sorozata is, amelyek elemzésére vállalkozik a könyv. Ezek a Lóránt János Demeter festőművész figuraterveit felhasználó Lázár Ervin-adaptáció, a *Négyszögletű kerek erdő*, valamint a *Magyar népmesék* széria befejezését követően elindított újabb sorozat, a *Cigánymesék*. A széria különlegessége, hogy szemben a *Magyar népmesékkel*, a *Mesék Mátyás királyról* és a Lázár Ervin-sorozattal, a Kányádi-szériával, a *100 éve történt* című sorozattal, az egyedi filmek közül a *Majd a tisztáson* és a *Mansfeld* filmmel, amelyeknek ötleteit kivétel nélkül Mikulás Ferenc vetette fel, a *Cigánymesék* ötlete nem a stúdióvezetőtől származik. A *Cigánymesék* mindjárt az első epizódjával komoly nemzetközi visszhangot keltett, és díjakat hozott alkotóinak.

A stúdióban a 2000-es évek második évtizedében dolgozni kezdő fiatal alkotók sorozatmunkái közül ismertetést közöl a szerző Szoboszlai Eszter: *Fejtlakók* című szériájáról és Gläser Katalin: *Városi legendák* című sorozatáról.

Csaknem 150 oldalt szánt Varga Zoltán arra, hogy részletesen bemutassa a kecskeméti műhelyben készült egyedi filmeket. Ezt a feladatot már nem tehetette meg pusztán a kronológiát rendező elvként használva, bár kétségtelenül az időbeli egymásutániségnek itt is volt szerepe. Ugyanakkor szüksége volt a szerzőnek egyéb besorolási szempontokra is, bizonyos filmcsoportok markáns körülhatárolására, valamint a kecskemétiséget leginkább megtestesítő alkotói munkásság, néhány kiemelkedő életmű középpontba állítására. És természetesen kezdeni kellett valamit a stúdióhoz csak laza szálakkal kötődő, egy-egy filmmel a névjegyüket letevő, kívülről kapcsolódó alkotók műveinek besorolásával is.

A sort Hegyi-Füstös László 1979-ben készült, egy archaikus szokást, rítust feldolgozó filmje, a *Regölés* nyitja. Ezt tekinthetjük a kecskeméti stúdióban megszületett első szerzői filmnek. Szerencsére nem az utolsónak, bár az alkotó tragikusan korai halála egy különösen ígéretes pályát vágott ketté. Hegyi-Füstös későbbi munkái már eltávolodnak a néprajztól, inkább erőteljes szociológiai érdeklődés fedezhető fel bennük.

Varga Zoltán külön fejezetben tárgyalja a képzőművészeti indíttatású animációs filmekkel jelentkező, rendhagyó és formabontó utakon járó fiatal rendezőket, akik a stúdió korai, kísérleti időszakát meghatározták. Közéjük tartozik Hegedűs 2 László, mindenekelőtt egy cigányballada, a *Mujkalo Zlotari* megalkotásával. Ide sorolható Molnár Péter a *Majd a tisztáson* című, talányos, az espinhói rövidfilmfesztivál kategóriadíjával jutalmazott, zárt motívumrendszerű, asszociációs kompozíciója is. Ide sorolja a szerző Orosz István Kecskeméten készült animációs filmjeit, például a Haris Lászlóval közösen jegyzett *Apokrifet*, továbbá a *Sakk!* és *A rajzoló* című filmeket, amelyek a legdirektebb módon kapcsolódnak a képzőművészethez. Azt a szakmában többen vitatták, hogy besorolható-e a kecskeméti animáció jellegzetes termékei közé egy szerzői film pusztán arra a tényre alapozva, hogy a városban készült. Függetlenül a dilemmától, Varga Zoltán érzékeny, sok szempontú, többoldalú elemzéseket ad ezekről a filmekről is, ahogyan a stúdióhoz szintén csak lazábban kötődő Homolya Gábor grafikusművész *A harmadik* című festményanimációjáról. Homolya számomra az egyik legeredetibb grafikus, aki egy Stefan Zweig-adaptációt, Noé harmadik útjára bocsátott galambjának célba érését dolgozta fel a filmben, bemutatva, hogy a madár miképpen válik tanújává az özönvíz végeztével kezdődő, a pusztítás eskalációjába torkolló emberi történelemnek.

Ugyanebben a kategóriában találkozunk Neuberger Gizella kísérletező, a hagyományos dramaturgiától elrugaszkodó, szokatlan technikai megoldásokat felvonultató filmjeivel. És itt esik szó Ulrich Gábor filmjeiről, aki mára az egyik legerőteljesebb és egyben a legtermékenyebb alkotója is a kecskeméti műhelynek. Ulrich a tipográfia és a tervezőgrafika felől érkezett, és mára 15 animációs filmet jegyez, komoly fesztiválsikerekkel, kiemelkedő hazai és nemzetközi respektussal. Ulrich kevés kivétellel egyszemélyes stábként készíti a filmjeit. Annak ellenére kézműves alkotónak számít, hogy munkái kivétel nélkül számítógépen születnek, ám e filmek alapjául a szabadkézi és elektronikus úton előállított grafikák szolgálnak, és minden egyéb művelet, az animálástól a zeneszerzésig, szorosan az alkotó személyéhez köthető.

Ebben a képzőművészet által erőteljesen dominált mezőben is különleges helyet foglal el Tóth-Pócs Judit és Tóth Pócs Roland *Bíborcsiga* című, 2011-ben, 3D animációval készült, élőszereplős, rajzolt-festett háttér előtt játszódó, kombinált eljárásokat felvonultató filmje, amelyet ugyan sokan nem értettek, de a jelentőségét Varga Zoltán igen magasra pozicionálja könyvében. A kecskeméti animáció kísérleti jellegű, képzőművészet ihlette alkotói közül Varga említi még az Erdélyből áttelepült festőt, Miklós Árpádot, továbbá Riedl Katalint és Varga Mártát, néhány munkájuk kapcsán.

Átlagosan 20 oldalnyi terjedelemben foglalkozik a könyv a kecskeméti animációt leginkább meghatározó, hosszabb ideje a kecskeméti stúdióhoz kötődő három alkotóval, közü-

lük elsőként az alapítóként a stúdióhoz érkező Horváth Mária munkásságával. Horváth Mari a *Magyar népmesék* 100 epizódja közül mintegy negyvenet jegyez társ- vagy főrendezőként, és nevéhez köthetők a stúdió újabb sorozatai közül a *Négyszögletű kerek erdő* és a *Cigánymesék* is. Egyedi, szerzői filmjeivel számos díjat, elismerést szerzett a kecskeméti rajzfilmnek Kanadától Franciaországon át Japánig. A mese és a költészet iránti elkötelezettség mélyen átítatja teljes mozgóképes életművét.

Varga Zoltán bizonyos értelemben elindítójaként, személyes mentoraként tekint Szoboszlai Péterre, a stúdió „nagy öregjére”, de nem vádolható azzal, hogy elfogultságból túldimenzionálta volna Szoboszlai szerepét és jelentőségét a kecskeméti animációs film történetében. Az alkotó egyedi filmjeiről és a *100 éve történt* című sorozatokról írott elemzései objektivitásra törekvők és korrektek. Varga a lelkesült elemzések mellett kendőzetlenül ír Szoboszlai néhány kevésbé meggyőző, vagy a vártnál hűvösebben fogadott munkájáról is. A művész kísérletező, formabontó munkái közül külön is tárgyalja a kolontári vörös-izsap-katasztrófát feldolgozó, terapeutikus célú munkáját, a *Gyermekek vörös tájban* című animációs filmet, amelyet a tragédiában érintett gyermekek bevonásával készített. Varga utal arra a változásra is, amely az alkotót a dokumentarista inspiráció felé mozdította el, korábbi filmjeinek karikatúrisztikus tendenciáival szemben.

A kiemelkedő életművet megvalósító alkotók között találjuk az Erdélyből áttelepült, kivételes rajzkészségű, meghatározóan fontos filmeket készítő Szilágyi Varga Zoltánt is, akinek a leginkább kézhez álló területe a rajzanimáció. A könyv szerzője három, határkőnek tekinthető művet emel ki a gazdag életműből elemzésre. Ezek a militarizmus szatírájaként is felfogható *Éjszakai kultúrtörténeti hadgyakorlat*, a *Jegyzőkönyv – Mansfeld Péter emlékére*, amely egy fiatalos 56-os halálraítelt kivégzésének igen erős érzelmeket kiváltó megörökítése, és *A jókedvű örmény temetése*, a stúdió eddigi történetének egyik legnagyobb szabású vállalkozása, amelyen mintegy 10 éven át dolgozott az alkotó, és egy 20-25 főből álló rajzolócsapat. Szilágyi Varga személyesen is rengeteg rajzot készített a filmhez, és maga színezte a teljes rajzanyagot. Mindhárom mű komoly visszhangot keltett, fesztiválokon képviselte az országot és a kecskeméti stúdiót, díjakat és dicsőséget szerezve a műhelynek is, alkotójának is. Varga Zoltán kitűnő elemzései a három kiemelt filmről további adalékokkal szolgálnak a művek pontosabb megértéséhez.

Önálló fejezetet szentelt a szerző a kecskeméti animációs filmekben felbukkanó komikumnak, a groteszk és a paródia elemeit felvonultató filmeknek, Weisz Béla, Horváth Mari, Kricskovics Zsuzsa, Nagy Gyula és Homolya Gábor egy-egy fontos művét elemelve. A groteszk vonulatból két Örkény-adaptáció kapott önálló elemzést: Tóth Roland: *Gondolatok a pincében* és Ulrich Gábor: *Tulipán* című filmjei.

Nem lenne teljes a paletta azoknak az alkotóknak a filmjei nélkül, akik egy-egy, vagy néhány munkájukat készítették Kecskeméten. Szó esik az összeállításban Buglya Sándor, Richly Zsolt, Keresztes Dóra, Gémes Zsolt és Toró Annamária városhoz kötődő alkotásairól. A külföldiek közül kiemeli a könyv Francin Léger, Luc Degryse és Nikolai Ivanov Neikov kecskeméti műteremben elkészített filmjeit.

Varga Zoltán hiányt pótló könyvében sikeresen foglalta össze a kecskeméti animációs-film-készítés legfontosabb jellegzetességeit. Bizonyította azt is, hogy nem lokálpatrióta elfogultság vezette a tollát. Nehéz kétségbe vonni, hogy a valamikori Pannónia leányvállalata, a mai Kecskemétfilm Kft. a város unikális kulturális intézményeinek egyike, amely sok tekintetben segített a világ kulturális térképére felhelyezni, és huzamosabb időn át ott is tartani a város nevét, s amely szervesen és meghatározóan illeszkedik a kulturális intézményrendszerbe. Nem lehet véletlen az sem, hogy a kecskeméti filmstúdiónak most már lassan egy évtizede folyamatosan köze van Oscar-díjra jelölt művek elkészítéséhez. *A Chico és Rita*, a *Kells titkai* vagy *A vörös teknős* által befutott nemzetközi sikersizériák mind

komoly érvelést szolgáltatnak a Kecskemétfilmben folyó munka kiemelkedő színvonala mellett.

A kötetben a 350 szövegoldal mellett gazdag színes képmelléklet is található. Imponáló szakirodalmi háttér, továbbá filmjegyzék és névmutató is gazdagítja a könyv apparátusát.

Varga Zoltán a hosszú, csaknem fél évszázadnyi időszakot és több mint 300 filmcímet átfogó munkáját meggyőző tárgyismerettel, rendszeralkotó erényeket is megcsillantva végezte el. Könyve a kecskeméti animációs film eddigi történetéről nemcsak a szakma számára lesz megkerülhetetlen, de a hazai kultúrtörténetnek is fontos, integráns része.

(Varga Zoltán: A kecskeméti animációs film. Kecskemétfilm Kft. – MMA Kiadó, Kecskemét, 2019, 416 oldal)

E számunkat nyomta és kötötte a Print 2000 Nyomda Kft.

NYOMDA KFT. KECSKEMÉT

6000 Kecskemét, Nyomda u. 8.

Tel.: +36 76 501 240; Fax: +36 76 501 249

E-mail: info@print2000.hu

www.print2000.hu

Folyóiratunk megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma és

a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

